

فولکلور و توریسم

(بررسی تطبیقی موارد ترکیه و ایران)

دکتر حمید سفیدگر شهنقی*

sefidgar@radioresearch.ir

امروزه متخصصان توریسم بر این باورند که توریسم فرهنگی یکی از مهم‌ترین عرصه‌های این صنعت است. ترکیه یکی از کشورهایی است که با برنامه‌ریزیهای بلندمدت توانسته است سهم خود را از بازار توریسم جهانی به دست آورد. یکی از کارآمدترین روشهایی که ترکیه در جذب توریست به کار می‌گیرد، بهره‌برداری از عناصر فولکلوریک در فرهنگ این کشور است. مدیران توریسم ترکیه برای این باورند که تفاوت‌های فرهنگی سبب جذب توریست خارجی می‌شود، پس باید روی مؤلفه‌های خاص فرهنگ خود، مطالعه و برنامه‌ریزی کرد.

آنها با این رویکرد به فولکلور مناطق مختلف ترکیه توجه کرده و با تشکیل انجمنهایی به مطالعه و پژوهش تاریخ، فرهنگ و فولکلور پرداخته‌اند. کافی است بدانیم که در سال ۲۰۰۵ فقط یک میلیون و هشتصد هزار جهانگرد انگلیسی که به توریستهای فرهنگی معروفند، برای دیدن جذابیت‌های فرهنگی ترکیه گام به این کشور نهاده‌اند.

هرچند فعالیتهای فولکلوریک در ترکیه نسبت به کشورهای اروپایی اندکی دیرتر شروع شده اما امروزه آنها یکی از پیشروترین کشورها در استفاده از فرهنگ مردم در راستای جذب توریست در جهان هستند. برای آشنایی بیشتر با فعالیتهای فولکلوریک در ترکیه،

تبیین خلاصه‌ای از این تلاشها ضروری به نظر می‌رسد.

مطالعات فولکلور قبل از دوره جمهوریت بیشتر به صورت انفرادی و توسط اشخاص علاقه‌مند انجام می‌شد. تشکیل «انجمن فرهنگ مردم آناتولی» (۱) در سال ۱۹۲۷ در آنکارا که بعدها به «انجمن فرهنگ عامه ترک» (۲) مشهور شد، نقطه عطفی در فولکلور ترکیه به شمار می‌آید.

این انجمن با انتشار منظم نشریه «اخبار فرهنگ عامه» (۳)، مواد فولکلوریک مناطق مختلف ترکیه را منتشر کرد. این انجمن همچنین کتاب «راهنمای گردآوردگان فرهنگ عامه» (۴) را در همان سالها انتشار داد.

در سال ۱۹۳۲ با ایجاد «خانه‌های خلق» (۵) فصل تازه‌ای در گردآوری، مطالعه و تحقیق فولکلور آغاز شد. شاخه روستاپژوهی این خانه‌ها، با ایجاد ارتباط نزدیک با مردم روستاها و قصبه‌ها به گردآوری مواد فولکلور و انتشار آنها در نشریات محلی اقدام نمود. فعالیت این خانه‌ها بخش اعظمی از فرهنگ مردم ترکیه را از خطر فراموشی و نابودی نجات داد. بسیاری از دستنامه‌ها و تکنگاری‌ها توسط این خانه‌ها منتشر و به دست خوانندگان می‌رسید. «انجمن زبان ترک» (۶) نیز با انتشار مجله «گلچینی از زبان مردم» (۷) و چند لغتنامه به این نهضت فولکلورپژوهی پیوست.

در سالهای بین ۱۹۳۸ تا ۱۹۴۸ موضوع فولکلور در کنار رشته ادبیات ترک در دانشکده زبان و تاریخ — جغرافیای دانشگاه آنکارا، توسط پرو نائیلی بوراتاوا (۸) گنجانده شد. در این دانشکده در رشته‌های اتنولوژی و آنترپولوژی عمومی، اورهان آجی پایاملی (۹) در زمینه تولد، مداوای عامیانه و کتابشناسی، نرمن اردنتوغ (۱۰) در مورد آداب و رسوم ازدواج، سادات وئیس اؤرنک (۱۱) در شاخه باورهای عامیانه، مرگ و

1. Anadolu Halk Bilgisi Derneği
2. Türk Halk Bilgisi Derneği
3. Halk Bilgisi Haberleri
4. Halk Bilgisi Toplayıcılarına Rehber
۵. Halkevleri
6. Türk Dil Kurumu
7. Halk Ağzından Derleme
8. Perv Naili Boratav
9. Orhan Acipayamli
10. Nermin Erdentu.
11. Sedat Veyis Ornek

غیره به پژوهش و تدریس پرداخته و نتایج پژوهشهای خود را منتشر نمودند. متین آند(۱) و اوزدمیر نوتکو(۲) در رشته نمایش همین دانشکده، به مطالعه بر روی نمایشهای آئینی و سنتی پرداختند.

در سال ۱۹۹۳ گروه فولکلور به شکل مستقلی در دانشکده زبان و تاریخ - جغرافیای دانشگاه آنکارا پا گرفت. علاوه بر آن در بخش آنتروپولوژی عمومی و ادبیات عمومی ترک «دانشگاه حاجت‌تپه»(۳) نیز برخی مطالعات و تحقیقات بر روی فرهنگ مردم صورت گرفت.

پروفسور دکتر بوزکورت گونچ(۴) مدیر گروه آنتروپولوژی عمومی این دانشگاه، پژوهشهای ارزنده‌ای در زمینه فولکلور انجام داد. در حال حاضر فولکلور ترک به عنوان رشته‌ای از گروه زبان و ادبیات ترک فعالیت می‌کند.

از سال ۱۹۳۸ نشریات زیادی همچون «اخبار فرهنگ مردم»(۵)، «تحقیقات فولکلور ترک»(۶)، «نشریه اتنوقرافی ترک»(۷)، «فولکلور»(۸)، «به سوی فولکلور»(۹)، «فولکلور سیواس»(۱۰) و «فرهنگ مردم»(۱۱) شروع به انتشار کردند.

نشریاتی که هم‌اکنون در این زمینه منتشر می‌شوند عبارتند از: «فولکلور / ادبیات»(۱۲)، «ملی فولکلور»(۱۳)، «فرهنگ مردم»(۱۴)، «دنیای ترک»(۱۵)، «ارجیس»(۱۶) و غیره.

در سال ۱۹۵۵ «جمعیت تحقیق هنرها و آداب و رسوم مردم»(۱۷) شکل گرفت. این جمعیت بعد از دویار تغییر نام، با عنوان «مرکز تحقیقات فولکلور»(۱۸) شهرت پیدا کرد.

1. Metin And
2. Özdemir Nutku
3. Hactepe Üniversitesi
4. Bozkurt Güvenç
5. Halk Bilgisi Haberleri
6. Türk Folklor Araştırmaları
7. Türk Etnografya Dergisi
8. Folklor
9. Folklorla Doğru
10. Sivas Folkloru
11. Halkbilimi
12. Folklor/Edebiyat
13. Milli Folklor
14. Halk Bilim
15. Türk Dünyası
16. Erciyes
17. Türk Halk Sanatlarını ve Ananelerini Tetkik Cemiyeti
18. Folklor Araştırmaları Kurumu

در سال ۱۹۶۶ «کانون پژوهشی فولکلور ترک» (۱) شروع به فعالیت کرد. در همین دوره با پیشاهنگی دانشجویان «دانشگاه بوغازایچی» (۲) و «دانشگاه صنعتی خاورمیانه» (۳) دو انجمن تشکیل شد که با انتشار منظم مواد فولکلور، برپایی نمایشگاه و تشکیل جلسات گفت و گو به فعالیت در زمینه فولکلور پرداختند.

اولین مجموعه رسمی فولکلوریک در ترکیه توسط کنسرواتور شهرداری استانبول در سال ۱۹۲۶ صورت گرفت. برای این موضوع چهار کارگروه تشکیل شد. ترانه‌های عامیانه به عنوان یکی از شاخه‌های فولکلور توسط این گروه‌ها گردآوری و نت‌نویسی شده و در هیئت چهارده دفتر منتشر شد.

محمود رقیب قاضی میهال (۴) نیز کتاب «ترانه‌های آناتولی و آینده موسیقی مان» (۵) را در سال ۱۹۲۹ به چاپ رساند. وزارت فرهنگ ترکیه متولی رسمی فعالیتهای فولکلوریک است. بخش «اداره کل تحقیقات و توسعه فولکلور» (۶) این وزارتخانه ابتدا در سال ۱۹۶۶ تحت عنوان «انستیتو فولکلور ملی» (۷) ایجاد شد. هدف این انستیتو، تحقیق در زمینه شاخه‌های مختلف فولکلور، ایجاد

1. Türk Folklor Araştırmaları Kurumu
2. Boğaziçi Üniversitesi
3. Ortadoğu Teknik Üniversitesi
4. Mahmut Ragıp Gazimihal
5. Anadolu Türküleri ve Müzik İstikbalimiz
6. Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
7. Milli Folklor Enstitüsü

آرشیو ملی فولکلور، ایجاد کتابخانه تخصصی و موزه فولکلور، یکسان‌سازی فعالیتهای فولکلوریک در تمامی مناطق ترکیه، تشویق و ترغیب پژوهشگران و نیز هدایت و حمایت از فعالیتهای آنان بود.

براساس مصوبه سال ۱۹۷۳ هیئت وزیران، این انستیتو به «مدیریت دایره فولکلور ملی» (۱) تغییر نام داد و به عنوان یکی از بخشهای مهم وزارت فرهنگ که در سال ۱۹۸۲ عنوان «وزارت فرهنگ و توریسم» (۲) را به خود گرفت، به فعالیت خود ادامه داد. بخش مذکور برای آخرین بار در سال ۱۹۹۱ تغییر نام داده و «اداره کل تحقیق و توسعه فرهنگ مردم» (۳) نام گرفت. بعضی از فعالیتهای «اداره کل تحقیق و توسعه فرهنگ مردم» چنین است:

- برگزاری اولین همایش بین‌المللی فولکلور ترک در سال ۱۹۷۵. این همایش از همان زمان، هر پنج سال یکبار برگزار می‌شود.
 - برگزاری سمپوزیوم پژوهشهای ترک در سال ۱۹۹۴. این سمپوزیوم هر دو سال یکبار برگزار می‌شود.
 - جشنواره ملی و بین‌المللی نمایش که هر سال برپا می‌شود.
 - برگزاری مسابقات بازیهای محلی در سال ۲۰۰۰ با همکاری «کانون پژوهشگران فولکلور». این مسابقات نیز همه ساله برگزار می‌شود.
 - برگزاری سمپوزیوم اهمیت فولکلور ترک از منظر توریسم.
- در کنار این فعالیتهای، در مناسبتهای مختلف ملی نیز همایشهایی برگزار شده است؛ از جمله: سمپوزیوم نوروز، سمپوزیوم دده قورقود، نمایشگاه عکسهای فولکلوریک و غیره.
- در ترکیه، سمینارها، کنگره‌ها، کنفرانس‌ها و میزگردهای زیادی در زمینه فولکلور برگزار شده و می‌شود. بعضی از این همایشها توسط انجمنها و کانونهای خصوصی و مردمی و برخی نیز توسط ادارات و نهادهای دولتی برگزار می‌شود. ارگانهایی همچون «بانک کار» (۴)، «آک‌بانک» (۵) و «سومر بانک» (۶) از اسپانسرهای اصلی اینگونه همایشها هستند.
- این اداره کل همچنین پیایندهایی چون مجله «دنیای ترک» (۷)، «تحقیقات فرهنگ مردم ترک» (۸) و ... را به صورت منظم منتشر می‌نماید.

در بیان اهمیت فولکلور برای صنعت گردشگری ترکیه کافی است اشاره کنیم که هم اکنون فقط در استانبول ۲۳۰ کانون فولکلور و

1. Milli Folklor Dairesi Başkanlığı
2. Kültür ve Turizm Bakanlığı
3. Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
4. İş Bank
5. AkBank
6. Sümer Bank
7. Türk Dünyası
8. Türk Halk Kültürw Araştırmaları

توریسم وجود دارد که اغلب آنها وابسته به بخش خصوصی است. مهمترین عناصر فولکلور که توسط این کانون‌ها مورد مطالعه، تحقیق، بازسازی و احیا قرار می‌گیرند و در جذب توریست نقش عمده‌ای دارند، رقص‌های محلی، غذاهای بومی و محلی، صنایع دستی بومی، آداب و رسوم ملی و محلی، جشنهای عروسی و نمایشها و بازیهای محلی، آئینهای ملی و دینی و غیره هستند.

**در بیان اهمیت فولکلور برای صنعت گردشگری
ترکیه کافی است اشاره کنیم که هم اکنون فقط در
استانبول ۲۳۰ کانون فولکلور و توریسم وجود دارد
که اغلب آنها وابسته به بخش خصوصی است**

توجه و اهتمام دولت و ملت ترکیه به عناصر فولکلور بومی و ملی خود و تلاش آنها در بازسازی و احیاء این عناصر فرهنگی، بیهوده نبوده است. آنها با اینکه «در رده‌بندی داشتن اماکن تاریخی سازمان جهانی توریسم، هفده پله پایین‌تر از ایران هستند، اما تعداد گردشگران ترکیه به صورت میانگین، سالانه ۲۰ میلیون نفر و تعداد گردشگران خارجی ایران، طبق آمار غیر رسمی سالانه ۲۰۰ هزار نفر است.»^(۱) به عبارتی دیگر ترکیه ۱۰۰ برابر ایران جذب توریست داشته و دقیقاً با تکیه بر صنعت توریسم زیرساختهای خود را به سرعت توسعه داده و در حال نزدیک شدن به کشورهای صنعتی با شاخص رشد توسعه اقتصادی و توریستی بالا است.

و اما در کشور ما ایران، هنوز درک درستی از فولکلور وجود ندارد؛ دانشگاههای ما هنوز از پذیرش فولکلور به عنوان یک رشته علمی و آکادمیک سر باز می‌زنند، فولکلور هنوز متولی خاصی ندارد، پژوهشگران و محققان عاشق فولکلور از سوی کمتر سازمان و ارگانی حمایت می‌شوند، از بانک اطلاعاتی، کتابخانه تخصصی، موزه‌های فولکلوریک و مطبوعات تخصصی خبری نیست و اینگونه است که سال به سال میراث ارزشمند فولکلوریک اقوام ایرانی بیشتر و بیشتر از بین می‌رود. زبانها، گویشها و لهجه‌های غیر فارسی تهرانی، لباسهای محلی اقوامی همچون بلوچها، کردها، لرها و دیگران مورد بی‌مهری قرار می‌گیرد. غذاهای محلی و بومی بیش از پیش به باد فراموشی سپرده می‌شود. مراسم مختلف قومی و ملی کم‌کم در حال از بین رفتن هستند و همه اینها هم‌اکنون در مقابل چشمان بی‌اعتنای ما اتفاق می‌افتند.

و اما چه باید کرد؟

راه توسعه توریسم پایدار به ناچار از کوچه فرهنگ ملی و قومی می‌گذرد. گردشگر خارجی برای دیدن تفاوتها سفر می‌کند. این تفاوتها بیش از هر چیزی در فرهنگ مردم یعنی فولکلور نهفته است و اتفاقاً دستهای ما در این زمینه پر است و می‌توانیم با برنامه‌ریزی و

۱- سایت اینترنتی خبرگزاری میراث فرهنگی، مورخ ۱۷/۱۰/۱۳۸۵

سیاست‌گذاران آینده‌نگر و منطقی به جذب انبوه توریست خارجی
بپردازیم.

گردشگر خارجی برای دیدن ایرانی می‌آید که رنگین‌کمانی از
زبانها، لهجه‌ها، آداب و رسوم، آئین‌ها و مراسم قومی و ملی و
مذهبی است و ما تنها زمانی می‌توانیم این غریبه را با رنگهای این
رنگین‌کمان آشنا کنیم که ابتدا خودمان آن را بفهمیم، مطالعه و
بررسی کنیم و سپس به تبلیغ کارآمدی آن دست بزنیم.

عناصر فولکلوریک که به زعم نگارنده می‌تواند در جهت جذب توریسم انبوه، کارایی داشته باشد عبارتند از:

- **مراسم چهارشنبه سوری در اغلب مناطق ایران:** شامل مراسمی چون آتش‌افروزی، آئین آب‌پاشان، شال اندازی، فال‌گیری، بخت‌گشایی و غیره.
- **عید نوروز در همه جای کشور:** شامل مراسم استقبال از نوروز اعم از نوروزی‌خوانی، پیکهای نوروزی، میرنوروزی، پنجه‌پیتک، قاشق‌زنی، آش مراد، جشن مردگیران، کوزه شکستن، عید مردگان، تکم‌گردانی و ... که به جهت پرهیز از اطاله کلام از توضیح این مراسم خودداری می‌شود.
- **مراسم و آئین‌های سیزده‌بدر:** متشکل از مراسم سبزه‌گره‌زدن، بخت‌گشایی و ...
- **مراسم آق‌آش یا جشن ۶۳ سالگی در ترکمن صحرا:** در این مراسم هر زن و مردی که به سن ۶۳ سالگی (سن پیامبر اکرم (ص)) می‌رسد جشن برپا می‌کند، سراپا سفیدپوش می‌شود، گوسفند سفید قربانی می‌کند و با برنج (غذای سفید) از میهمانان پذیرایی می‌کند و بدین ترتیب از اینکه به سن پیامبر (ص) رسیده است ابراز خوشحالی می‌کند.
- **رقص‌های محلی اقوام مختلف:** مانند رقص چوب در خراسان، رقص جارماق یا جل‌مان در کردستان، رقص لزگی، آبایی، آسما کسمه، آلچاگولو، آی بری باخ، توراجی، جنگی، خان چوبانی و دهها نوع رقص محلی دیگر در آذربایجان. در این زمینه کافی است بدانیم که در آذربایجان به تنهایی بیش از شصت نوع رقص وجود دارد که اغلب آنها در حال فراموش شدن هستند. احیا و اجرای آنها خود می‌تواند گردشگران بسیاری را جذب نماید.

**راه توسعه توریسم پایدار به ناچار از کوچه فرهنگ
ملی و قومی می‌گذرد. گردشگر خارجی برای
دیدن تفاوتها سفر می‌کند. این تفاوتها بیش از هر
چیزی در فرهنگ مردم یعنی فولکلور نهفته است**

- موسیقی‌های محلی اقوام: موسیقی عاشیق‌های آذربایجان، دوتارنوازی خراسان، دف‌نوازی کردستان، موسیقی لری، موسیقی اعراب خوزستان، موسیقی بنادر جنوبی کشور و غیره.
- جشن‌های عروسی اقوام: جشنهای عروسی ترکمن صحرا، جشنهای عروسی کردستان، جشنهای عروسی عشایر شاهسون آذربایجان، جشنهای عروسی لرستان و غیره
- آئین‌های شب یلدا: این آئینها نیز در مناطق مختلف کشور و اقوام مختلف به روشهای گوناگونی برگزار می‌شوند که جذابیت خاصی حتی برای گردشگران داخلی دارند.
- مولودی‌خوانی در کردستان: مردم کردستان ۱۲ ربیع‌الاول را روز میلاد پیامبر اسلام (ص) دانسته و آن را مولود می‌نامند. در این روز در بعضی از خانه‌ها مولودی انجام می‌شود و در آن مولودنامه خوانی می‌شود. مولودنامه عبارت از اشعاری است که در وصف و ثنای حضرت محمد (ص) گفته شده است. مولودی‌خوانی توسط درویش و افراد متدین خوانده می‌شود. این مراسم در ایام دیگر سال نیز برای ادای نذر برگزار می‌شود. انجام مولودی‌خوانی با مقدماتی نیز همراه است.
- مراسم باران‌خواهی: مراسم باران‌خواهی در اغلب مناطق کشور اجرا می‌شود. در اینجا به شرح اجرای آئین باران‌خواهی در منطقه «کلخوران» اردبیل اشاره می‌کنیم:
- بعد از مراسم استسقاء (طلب باران) یکی از دختران عروسی چوبی را که با شاخ و برگ درختان پوشانده‌اند، روی دست بلند کرده و بقیه نیز به دنبال او در حالی که دو سنگ کوچک را به هم می‌زنند، به در خانه‌ها رفته و شکر و روغن و آرد جمع می‌کنند. آنها با خواندن نغمه‌هایی این کار را انجام می‌دهند.
- بعد از جمع کردن شکر و روغن و آرد، آنها را به مسجد می‌برند و زنان مسن و کهنسال که در مسجد منتظر آنها هستند، شروع به پختن حلوا می‌کنند. بعد از تقسیم حلوا هرگاه هنوز باران نباریده باشد، سنگ بزرگی را که در کنار مزار «قوجاپیر» قرار دارد، برداشته و به دره «علی درویش» می‌اندازند. این دره مسیل تنها رودخانه روستاست. بعد از آن منتظر می‌مانند تا باران بیارد. بعد از بارش باران، این سنگ را با سلام و صلوات دوباره به جای اولیه‌اش برگردانده و به «قوجاپیر» می‌سپارند. (سفیدگر، ۱۳۸۶: ۸۹)

- **مراسم آئینی قالی شویان در مشهد اردهال:** «این مراسم همه ساله در دومین جمعه مهرماه برگزار می‌شود. مطابق یک قاعده کلی مراسم قالی شویان بین روز اول تا هفدهم مهرماه برگزار می‌شود. در سراسر کاشان و فین در روز جمعه هفته قبل از مراسم، جارچیان و قاصدان خبر برگزاری مراسم را به مردم یادآوری می‌کنند. این اعلام یادآوری به «جمعه‌جار» معروف است. گذشته از آن بازار سالیانه که قدمت آن به چندصد سال قبل می‌رسد برای مدت ۱۰ روز یعنی از چند روز قبل تا یک هفته بعد از مراسم دایر و برپا می‌شود. بنابر اعتقاد عامه خرید از این بازار خیر و برکت را به خانه‌ها خواهد برد. همچنین فالگیری، اجرای نمایش‌های پهلوانی و مذهبی نیز در کنار بازار به چشم می‌خورد. شرکت کنندگان در مراسم می‌بایست از اهالی فین کاشان باشند و افراد دیگر اجازه شرکت ندارند. در طی مراسم، جوانان فینی چوب به دست در محوطه نزدیک بقعه که حدود ۸۰۰ متر از آن فاصله دارد جمع می‌شوند و بعد از چندین بار گشتن به دور حیاط امامزاده، آرام شده و به سخنرانی یک روحانی یا مهمان مهم مذهبی گوش فرا می‌دهند...» (بلوکباشی، ۱۳۸۰)
- این مراسم با شستن نمادین یکی از قالی‌های آرامگاه حضرت امامزاده سلطانعلی در آب چشمه و برگرداندن آن به جای خود به پایان می‌رسد.
- **مراسم خیدیر نبی در آذربایجان:** در آذربایجان روز پانزدهم بهمن را روز خیدیرنبی یا خضر پیامبر می‌نامند. مردم بر این باورند که خضر پیامبر زنده است و به تمام خانه‌ها سر کشیده و به آنها برکت می‌رساند. آذربایجانی‌ها این روز را مبارک دانسته و با برگزاری مراسمی به جشن و شادی می‌پردازند. (یکانی، ۱۳۷۷: ۶۹)
- **سفره‌های نذری در اغلب مناطق کشور:** نذر و نذری دادن خود به چندین نوع تقسیم می‌شود که یکی از مهمترین آنها پهن کردن سفره‌های نذری است. این سفره‌ها در اغلب شهرها و روستاهای کشور مرسوم است، اما آذربایجان بویژه شهر تبریز از این حیث یکی از غنی‌ترین مناطق ایران است. در تبریز سفره‌های نذری همچون سفره امیرالمؤمنین (ع)، سفره امام حسن (ع)، سفره امام زین‌العابدین (ع)، سفره حضرت ابوالفضل (س)، سفره خانم رقیه (س)، سفره حضرت علی‌اصغر (ع)، سفره فرزندان جناب مسلم (س)، سفره تاریکی و غیره توسط بانوان گسترده می‌شود که هر کدام از این سفره‌ها مراسم و نیز خوراکی‌های خاص خود را دارند.
- لازم به ذکر است که چند سالی است آقای سیداحمد و کیلیان، با همکاری پژوهشگرانی از دانشگاه اوزاکای ژاپن در حال تحقیق و پژوهش بر روی سفره‌های نذری زنان ایرانی هستند.

- **آئین‌های ویژه ماه مبارک رمضان در بیشتر مناطق ایران:** ماه رمضان به تنهایی خود کلکسیون از آئین‌ها و مراسم زیبا و جالبی است که هر کدام قابلیت آن را دارند که به تنهایی مورد پژوهش و بررسی قرار گرفته و در راستای جذب گردشگر مورد بهره‌برداری قرار گیرند. برخی از این آئین‌ها عبارتند از: کلوخ‌اندازان، نذرها، روضه‌ها، کوله‌مرجان، کلیدزنی، پیراهن و کیسه مراد، انگشتر گردان، بخت‌گشایی، وسمه و سرمه‌کشی توسط بانوان، وداع با ماه رمضان، مراسم هومبابایی، مراسم الله رضونی، بازیهای محلی خاص ماه رمضان و ... (وکیلان، ۱۳۷۰)
- **بازیهای محلی کودکان همه مناطق کشور:** بسیاری از این بازیها قابلیت آن را دارند که به صورت ملی و حتی بین‌المللی تبلیغ و اجرا شوند. «بازیها خود به دو دسته دخترانه و پسرانه تقسیم می‌شوند. بازیهای پسرانه معمولاً از تحرک بیشتری برخوردار بوده و به فضای بزرگتری نیاز دارد اما بازیهای دخترانه در محیط خانه و گاه در حیاط خانه و فضای باز جریان پیدا می‌کند. در بازیهای دختران، مسائل مربوط به خانه‌داری، بچه‌داری و مسائلی از این قبیل نمود بیشتری دارد. کودکان در این بازیها یکرنگی، دوستی، اتحاد و کار جمعی را یاد می‌گیرند.
- برای این بازیها، از لوازم پیش پا افتاده و فراوانی چون سنگ و چوب استفاده می‌کنند و فراوانی و مجانی بودن این لوازم، احساس مالکیت و در نتیجه فردیت را در کودکان از بین می‌برد. شور و نشاط اولین خصیصه این بازی‌هاست و کودکان در دسته‌های چند نفره به اجرای آن می‌پردازند. شیوه بازی، تعداد نفرات، محل بازی و لوازم مورد نیاز، برای هر بازی فرق می‌کند.» (سفیدگر، ۱۳۸۵: ۵۴)
- لازم به ذکر است که در ترکیه برای بازیهای محلی همه ساله مسابقات ملی و بین‌المللی برگزار می‌شود.
- **جشن بهار کردی:** جشن بهار کردی یا بیلندانه به مفهوم «بیل را کنار نهادیم» یکی از جشنهای باشکوه و پر نشاط همگانی است که در پاره‌ای از نقاط کردستان فراموش و کم‌رنگ شده است اما هنوز در مناطقی از استانهای کرمانشاه، ایلام و لرستان در پانزدهم بهمن ماه هر سال برپا می‌شود. برخی از نویسندگان و مورخان این جشن را به دوران پادشاهی ضحاک ماردوش نسبت می‌دهند. بر این اساس بر شانه‌های ضحاک پادشاه ظالم ایرانی، دو مار روییده که خوراک آنها از مغز دو جوان بود. ارمایل مأمور تهیه غذای مارها، هر روز یکی از جوانان را به کوهستان می‌فرستاد و جانس را نجات می‌داد و در عوض مغز حیوانی را به مارها می‌داد. بازماندگان این کودکان، همان اعقاب کردهای امروزی هستند. به همین سبب هر سال در چنین روزی جشن باشکوهی

در کردستان برپا می‌شود. در این جشن کردها بهترین لباسهای خود را پوشیده و عطرها و خوشبو به سر و روی خود می‌افشانند و به خانه‌های یکدیگر رفته و بهار کردی را تبریک می‌گویند. (سلیمی، ۱۳۸۱: ۷۵)

عناصر فولکلوریک ذکر شده و صدها مراسم و آئین جذاب دیگر در گوشه گوشه این خاک پهناور وجود دارد که اگر همتی بلند نباشد به تدریج به ورطه فراموشی کشیده خواهند شد. دولتمردان ترکیه، برای آداب و رسوم و آئین‌های خیلی جزئی‌تر از این موارد، برنامه‌های کلانی تدارک می‌بینند. با استفاده از همین عناصر فرهنگی، جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها، سمینارها، سمپوزیوم‌ها و مسابقات زیادی برگزار می‌کنند و از همین طریق موفق به جذب انبوه گردشگر می‌شوند.

به امید روزی که ایران نیز سهم خود را از خوان گسترده توریسم جهانی با بهره‌برداری از فولکلور غنی ما بردارد.

- www.kultur.gov.tr
- www.gsgm.gov.tr
- www.istanbulturkuaz.com
- www.chnnews.com

- بلوکباشی، علی، *قالی شوویان*، (مناسک نمادین قالی شوویان در اردهال) تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی، ۱۳۸۰.
- سفیدگر شهانقی، حمید، *ترانه‌های کار در آذربایجان*، تهران: اداره کل پژوهشهای رادیو، (زیر چاپ).
- سفیدگر شهانقی، حمید، *ساختارشناسی فولکلور کودکان آذربایجان*، فصلنامه *نجوای فرهنگ*، ش ۱، پائیز ۸۵.
- سلیمی، هاشم، *زمستان در فرهنگ مردم کرد*، تهران: سروش، ۱۳۸۱.
- هنری، مرتضی، *نوروزگان*، تهران: اداره کل فرهنگی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، ۱۳۸۵.
- وکیلان، سیداحمد، *رمضان در فرهنگ مردم*، تهران: سروش، ۱۳۷۰.
- یکانی زارع، پرویز، *آذربایجان شفاهی اثل ادبیاتینا بیر باخیش*، تهران: اندیشه نو، ۱۳۷۷.

